ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)
z 2. mája 2006 *

Vo veci C-436/03,

ktorej predmetom je žaloba o neplatnosť podľa článku 230 ES, podaná 14. októbra 2003,

Európsky parlament, v zastúpení: pôvodne J. L. Rufas Quintana a E. Waldherr, neskôr E. Waldherr a R. Passos, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobca,

ktorého v konaní podporuje:

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: pôvodne C. Schmidt, neskôr J.-F. Pasquier, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

vedľajší účastník konania,

* Jazyk konania: francúzština

proti

Rade Európskej únie, v zastúpení: J.-P. Jacqué a M.-C. Giorgi Fort, splnomocnení zástupcovia,

žalovanej,

ktorú v konaní podporujú:

Španielske kráľovstvo, v zastúpení: E. Braquehais Conesa, splnomocnený zástupca, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, v zastúpení: R. Caudwell, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci Lord P. Goldsmith, a N. Paines, QC, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

vedľajší účastníci konania,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas a J. Makarczyk, sudcovia J.-P. Puissochet (spravodajca), R. Schintgen, J. Klučka, U. Lõhmus, E. Levits a A. Ó Caoimh,

generálna advokátka: C. Stix-Hackl,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na písomnú časť konania,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 12. júla 2005,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Európsky parlament navrhuje zrušiť nariadenie Rady (ES) č. 1435/2003 z 22. júla 2003 o stanovách Európskeho družstva (SCE) (Ú. v. EÚ L 207, s. 1; Mim. vyd. 17/001, s. 280, ďalej len „napadnuté nariadenie").

Právny rámec

2 Napadnuté nariadenie bolo prijaté na základe článku 308 ES. Najmä s cieľom odstrániť prekážky cezhraničnej spolupráce spoločností, zohľadňujúc osobitosti družstiev, toto nariadenie ustanovuje jednotné stanovy platné pre európske družstvo (SCE).

3 Odôvodnenie č. 2 napadnutého nariadenia znie:

„Vytvorenie vnútorného trhu a zlepšenie, ktoré prináša v hospodárskej a sociálnej situácii v celom spoločenstve znamená nielen to, že by sa mali odstrániť prekážky obchodu, ale aj to, že by sa štruktúra výroby mala prispôsobiť rozmeru spoločenstva. Na tento účel je dôležité, aby obchodné spoločnosti všetkých právnych foriem a družstvá, ktorých podnikanie sa neobmedzuje len na uspokojovanie čisto miestnych potrieb, mali vedieť plánovať a reorganizovať svoju činnosť na úrovni spoločenstva."

4 V odôvodneniach č. 11 a 14 sa uvádza:

„(11) Cezhraničnú spoluprácu medzi družstvami na území spoločenstva v súčasnosti obmedzujú právne a administratívne prekážky, ktoré by sa na trhu bez hraníc mali zrušiť.

(12) Zavedenie európskej právnej formy pre družstvá na základe spoločných zásad, ktorá by súčasne zohľadňovala ich osobitnú povahu, by im malo umožniť vykonávať činnosť prekračujúcu hranice členského štátu na celom území alebo na časti územia spoločenstva.

(13) Základným cieľom tohto nariadenia je umožniť, aby fyzické osoby s bydliskom v rôznych členských štátoch alebo právnické osoby založené

podľa právnych predpisov rôznych členských štátov, mohli zakladať SCE. Umožní sa tiež založenie SCE zlúčením alebo splynutím dvoch existujúcich družstiev alebo zmenou právnej formy družstva založeného podľa práva niektorého členského štátu na novú právnu formu SCE bez toho, aby sa predtým vyžadovalo zrušenie družstva; predpokladom preto je, aby toto družstvo malo svoje sídlo a ústredie v jednom členskom štáte a organizačnú zložku alebo dcérsku spoločnosť v inom členskom štáte.

(14) Vzhľadom na osobitný komunitárny charakter SCE platia ustanovenia o ‚skutočnom sídle SCE' zakotvené v tomto nariadením bez toho, aby boli dotknuté právne predpisy členských štátov, a nie je nimi dotknutý budúci výber odlišných riešení tejto problematiky v iných dokumentoch v oblasti práva obchodných spoločností."

5 Napadnuté nariadenie najmä stanovuje pravidlá týkajúce sa založenia SCE (článok 2), ako aj jeho minimálneho základného imania (článok 3) a stanov (článok 5). Podľa článku 1 ods. 5 napadnutého nariadenia má SCE právnu subjektivitu.

6 Článok 6 napadnutého nariadenia znie:

„Sídlo SCE musí byť na území spoločenstva v tom istom členskom štáte, kde má družstvo ústredie. Členský štát môže navyše uložiť SCE zapísanému na jeho území povinnosť umiestniť ústredie a sídlo na rovnakom mieste."

7 Článok 7 napadnutého nariadenia upravuje premiestnenie štatutárneho sídla SCE, ktoré nevedie k strate právnej subjektivity:

„Sídlo SCE môže byť premiestnené do iného členského štátu v súlade s odsekmi 2 až 16. Takéto premiestnenie nevedie k zrušeniu SCE, ani k vzniku novej právnickej osoby."

8 V článku 8 ods. 1 napadnutého nariadenia sa uvádza:

„SCE sa spravuje:

a) týmto nariadením;

b) ak to toto nariadenie výslovne pripúšťa, ustanoveniami svojich stanov;

c) vo veciach neupravených v tomto nariadení alebo vo veciach upravených týmto nariadením iba čiastočne vo zvyšnej časti, ktorá nie je upravená:

i) právnymi predpismi, ktoré prijali členské štáty pri vykonávaní opatrení spoločenstva týkajúcich sa výslovne SCE;

ii) právnymi predpismi členských štátov uplatniteľných na družstvo založené podľa práva členského štátu sídla SCE;

iii) ustanoveniami svojich stanov za rovnakých podmienok ako v prípade družstva založeného podľa práva členského štátu sídla SCE.

9 Napokon napadnuté nariadenie pripúšťa cezhraničné fúzie SCE (článok 2 ods. 1 štvrtá zarážka a články 19 až 34 napadnutého nariadenia).

Legislatívny proces, ktorý viedol k prijatiu napadnutého nariadenia

10 Komisia Európskych spoločenstiev predložila Rade Európskej únie svoj pôvodný návrh týkajúci sa SCE 6. marca 1992 (Ú. v. ES C 99, 1992, s. 14). Tento návrh sa zakladal na článku 100a Zmluvy ES (zmenený, teraz článok 95 ES).

11 V nadväznosti na zmeny Zmlúv, ktoré priniesli Maastrichtská a Amsterdamská zmluva, bol právny základ tohto návrhu nariadenia upravený tak, že sa odvolával na článok 95 ES. Parlament tento právny základ potvrdil vo svojom stanovisku.

12 Diskusie v Rade vyústili do zmeny tohto právneho základu, v dôsledku čoho bol článok 95 ES nahradený článkom 308 ES. Z dôvodu tejto zmeny sa Rada rozhodla opätovne poradiť s Parlamentom.

13 V stanovisku zo 14. mája 2003 Parlament požadoval zachovať ako právny základ článok 95 ES. Komisia vo svojich vyjadreniach k zmenám navrhnutým Parlamentom toto stanovisko podporila.

14 Dňa 22. júla 2003 Rada formálne prijala napadnuté nariadenie, pričom potvrdila voľbu článku 308 ES ako právneho základu.

Návrhy účastníkov konania v konaní pred Súdnym dvorom

15 Parlament navrhuje, aby Súdny dvor:

— zrušil napadnuté nariadenie,

— ponechal v platnosti účinky až do nadobudnutia účinnosti nového nariadenia prijatého v primeranej lehote na vhodnom právnom základe,

— zaviazal Radu na náhradu trov konania.

16 Rada navrhuje, aby Súdny dvor:

— zamietol žalobu,

— zaviazal Parlament na náhradu trov konania.

17 Uznesením predsedu Súdneho dvora z 9. marca 2004 bolo vyhovené návrhu Komisie na vstup do konania na podporu návrhov Parlamentu. Týmto uznesením bolo vyhovené aj návrhom Španielskeho kráľovstva a Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska na vstup do konania na podporu návrhov Rady.

O žalobe

Argumentácia účastníkov konania

18 Parlament na podporu svojej žaloby uvádza len jeden žalobný dôvod, ktorý sa zakladá na nesprávnej voľbe článku 308 ES ako právneho základu napadnutého nariadenia. Podľa neho je vhodným právnym základom článok 95 ES.

19 V tejto súvislosti pripomína, že rozdiely v práve obchodných spoločností členských štátov predstavujú prekážky pre činnosti družstiev, najmä pokiaľ ide o premiestnenie ich sídla a cezhraničné fúzie.

20 Parlament ďalej tvrdí, že článok 95 ES môže byť bezpochyby právnym základom pre nariadenia. Aproximáciu práva členských štátov možno podľa neho takisto uskutočniť vytvorením európskych právnych foriem prostredníctvom doplnenia vnútroštátnych právnych predpisov. V prípade SCE je aproximácia práva členských štátov nevyhnutná na vytvorenie a riadenie transeurópskych družstiev.

21 Parlament dodáva, že pojem „aproximácia" obsiahnutý v článku 95 ES nezahŕňa len opatrenia na odstránenie prekážok vyplývajúcich z rozdielov medzi jednotlivými vnútroštátnymi právnymi poriadkami, ale aj opatrenia určené na prekonanie územných hraníc vnútroštátnych právnych poriadkov v miere potrebnej na vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu.

22 Z tohto hľadiska Parlament vyvracia tvrdenie Rady, podľa ktorého musí z opatrenia na aproximáciu nevyhnutne vyplývať úplné alebo čiastočné nahradenie vnútroštátnych ustanovení. Navyše Súdny dvor pripustil, že konvergenciu práv členských štátov, ktorú sleduje článok 95 ES, možno uskutočniť aj vtedy, ak v určitých členských štátoch nie je daná oblasť nijakým spôsobom upravená (rozsudok z 9. októbra 2001, Holandsko/Parlament a Rada, C-377/98, Zb. s. I-7079, bod 15).

23 To isté platí aj podľa tvrdenia Rady, podľa ktorého je predchádzajúcou podmienkou aproximácie právnych predpisov právomoc členského štátu prijať v danej oblasti právnu úpravu s rovnakými právnymi účinkami ako aproximácia. Podľa Parlamentu túto podmienku nemožno odvodiť z článku 95 ES, najmä keď členský štát nemôže dosiahnuť rovnaký výsledok ako aproximácia právnych predpisov.

24 Parlament ďalej zdôrazňuje, že článok 308 ES nepredstavuje vhodný právny základ pre prijatie napadnutého nariadenia, pretože použitie tohto ustanovenia sa viaže najmä na podmienku, že Zmluva ES nestanovuje právomoc na určité konanie na dosiahnutie sledovaného cieľa, čo v tejto veci nie je splnené.

25 Zavedenie európskeho družstva nemožno zamieňať s vytvorením nového inštitútu, ktorý by bol nadradený vnútroštátnym inštitútom, ako je tomu v oblasti duševného vlastníctva [pozri najmä nariadenie Rady (ES) č. 40/94 z 20. decembra 1993 o ochrannej známke spoločenstva (Ú. v. ES L 11, 1994, s. 1; Mim. vyd. 17/001, s. 146) a nariadenie Rady (ES) č. 2100/94 z 27. júla 1994 o právach spoločenstva k odrodám rastlín (Ú. v. ES L 227, s. 1; Mim. vyd. 03/016, s. 390)]. Parlament ďalej zdôrazňuje, že týmito nariadeniami založenými na článku 308 ES boli zavedené správne orgány Spoločenstva s právnou subjektivitou a finančnou, ako aj administratívnou nezávislosťou, čomu však tak v prípade napadnutého nariadenia nie je.

26 Európske družstvo totiž nie je novou formou spoločnosti, ktorá by bola nezávislá od práva členských štátov, a napadnuté nariadenie neustanovuje jeho výlučnú organizáciu, ale obmedzuje sa na úpravu štruktúry, pričom zakaždým odkazuje na rozhodné právo členského štátu, v ktorom má štatutárne sídlo.

27 Komisia ako vedľajší účastník konania podporuje rovnaké tvrdenie, aké obhajuje Parlament. Takisto vychádza zo širokého chápania pojmu „harmonizácia", ktorý je obsiahnutý v článku 95 ES.

28 Podľa Komisie napadnuté nariadenie sleduje zlepšenie podmienok na vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu tým, že prispieva k odstráneniu prekážok slobodného

poskytovania služieb zavedením európskej právnej formy, ktorá umožňuje družstvám vykonávať činnosť mimo ich vnútroštátnych hraníc. V tejto veci osobitné a komunitárne stanovy európskeho družstva doplnili rôzne vnútroštátne stanovy družstiev s cieľom uľahčiť rozvoj ich cezhraničných činností.

29 Na druhej strane Rada tvrdí, že napadnuté nariadenie vytvára novú právnu formu európskeho rozmeru, ktorá sa pripája k družstvám založeným podľa vnútroštátneho práva.

30 Dodáva, že samotná skutočnosť, že akt Spoločenstva je určený na vytvorenie a fungovanie vnútorného trhu, nepostačuje na to, aby bol pre jeho právny základ použitý článok 95 ES. Článok 14 ES upresňuje, že článok 95 ES je len jedným z ustanovení na uskutočnenie vnútorného trhu.

31 Na to, aby sa akt mohol zakladať na článku 95 ES, by tento akt musel aproximovať vnútroštátne právne predpisy a sledovať odstránenie prekážok, akými sú divergencia a/alebo obmedzený územný účinok vnútroštátnych právnych predpisov, ktoré bránia uskutočneniu cieľov Zmluvy.

32 Rada tvrdí, že harmonizačné opatrenie musí nevyhnutne vyústiť do výsledku, ku ktorému by bolo možné dôjsť súčasným prijatím rovnakej právnej úpravy v každom členskom štáte. V tejto veci však žiaden členský štát nemal sám osebe právomoc vytvoriť stanovy, aké predvída napadnuté nariadenie.

33 Z tohto dôvodu a vzhľadom na neexistenciu iného ustanovenia, ktoré by bolo možné použiť, mohol za právny základ napadnutého nariadenia slúžiť jedine článok 308 ES.

34 Španielske kráľovstvo a vláda Spojeného kráľovstva, ktorí sú vedľajšími účastníkmi konania, takisto zastávajú názor, že európske družstvo je novou právnou formou. Napadnuté nariadenie preto muselo byť prijaté na základe článku 308 ES.

Posúdenie Súdnym dvorom

35 Vhodný právny základ, na základe ktorého sa má akt prijať, je potrebné určiť podľa obsahu a hlavného cieľa daného aktu (pozri najmä rozsudky zo 17. marca 1993, Komisia/Rada, C-155/91, Zb. s. I-939, body 19 až 21, a Holandsko/Parlament a Rada, už citovaný, bod 27).

36 Z tohto hľadiska je použitie článku 308 ES ako právneho základu aktu odôvodnené len vtedy, ak žiadne iné ustanovenie Zmluvy nezveruje inštitúciám Spoločenstva právomoc potrebnú na prijatie tohto aktu (pozri rozsudky z 26. marca 1987, Komisia/Rada, 45/86, Zb. s. 1493, bod 13, a z 13. júla 1995, Španielsko/Rada, C-350/92, Zb. s. I-1985, bod 26).

37 Súdny dvor teda už rozhodol, že Spoločenstvo sa môže opierať o článok 308 ES pri vytvorení nových inštitútov duševného vlastníctva, ktoré sú nadradené vnútroštátnym inštitútom (pozri stanovisko 1/94 z 15. novembra 1994, Zb. s. I-5267, bod 59, ako aj rozsudky Španielsko/Rada, už citovaný, body 23 a 27, a Holandsko/

Parlament a Rada, už citovaný, bod 24). Použitie článku 308 ES ako právneho základu je naopak vylúčené, ak dotknutý akt Spoločenstva neustanovuje zavedenie nového inštitútu ochrany na úrovni Spoločenstva, ale len harmonizuje pravidlá stanovené v práve členských štátov na poskytnutie a ochranu uvedených inštitútov (rozsudok Holandsko/Parlament a Rada, už citovaný, bod 25).

38 Pokiaľ ide o článok 95 ES, tento článok splnomocňuje zákonodarcu Spoločenstva, aby prijal opatrenia na zlepšenie podmienok vytvárania a fungovania vnútorného trhu, pričom tieto opatrenia musia skutočne sledovať uvedený cieľ a prispievať k odstráneniu prekážok hospodárskych slobôd zaručených Zmluvou, medzi ktoré patrí aj sloboda usadiť sa [pozri najmä rozsudky z 5. októbra 2000, Nemecko/Parlament a Rada, C-376/98, Zb. s. I-8419, body 83, 84 a 95, ako aj z 10. decembra 2002, British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco, C-491/01, Zb. s. I-11453, bod 60].

39 Použitie článku 95 ES ako právneho základu je takisto možné s cieľom zamedziť vzniku prekážok obchodu vyplývajúcich z rôzneho vývoja vnútroštátnych právnych predpisov, vznik prekážok však musí byť pravdepodobný a cieľom dotknutého opatrenia musí byť ich zamedzenie [pozri v tomto zmysle rozsudky Španielsko/Rada, už citovaný, bod 35, Nemecko/Parlament a Rada, už citovaný, bod 86, Holandsko/Parlament a Rada, už citovaný, bod 15, ako aj British American Tobacco (Investments) a Imperial Tobacco, už citovaný, bod 61].

40 V tejto veci vyplýva z obsahu a cieľa napadnutého nariadenia, že toto nariadenie sleduje zavedenie novej právnej formy, ktorá je nadradená nad vnútroštátne formy družstiev, ako to zdôrazňujú aj odôvodnenia č. 12 a 14 napadnutého nariadenia, podľa ktorých sa má európske družstvo považovať za európsku právnu formu družstiev s osobitným a komunitárnym charakterom.

41 Právna forma európskeho družstva sa totiž podľa článku 8 ods. 1 písm. a) napadnutého nariadenia spravuje týmto nariadením. Jeho článok 8 ods. 1 písm. b) stanovuje, že európske družstvo sa môže spravovať takisto svojimi stanovami, pokiaľ to napadnuté nariadenie výslovne pripúšťa. Článok 8 ods. 1 písm. c) nariadenia teda odkazuje najmä na právo členského štátu, v ktorom má európske družstvo svoje štatutárne sídlo, len subsidiárne, pre oblasti neupravené týmto nariadením alebo stanovami európskeho družstva.

42 Navyše podmienky založenia európskeho družstva uvedené v článku 2 napadnutého nariadenia sú špecifické pre túto právnu formu. Pre európske družstvo je takisto špecifická možnosť stanovená v článku 7 napadnutého nariadenia, ktorá spočíva v premiestnení jeho štatutárneho sídla z jedného členského štátu do iného, bez toho, aby toto premiestnenie viedlo k jeho zrušeniu alebo k vzniku novej právnickej osoby.

43 Napokon z ustanovení článku 9 napadnutého nariadenia, podľa ktorého sa s európskym družstvom zaobchádza v každom členskom štáte tak, akoby to bolo družstvo založené podľa právnych predpisov členského štátu, v ktorom má svoje sídlo, vyplýva, že forma európskeho družstva existuje paralelne popri forme družstiev založených podľa vnútroštátneho práva.

44 Za týchto okolností nemožno konštatovať, že cieľom napadnutého nariadenia, ktoré nezasahuje do existencie rôznych vnútroštátnych právnych úprav, je aproximovať právne predpisy členských štátov týkajúce sa družstiev, pretože jeho cieľom je vytvorenie novej formy družstva, ktorá je nadradená vnútroštátnym formám.

45 Toto zistenie nemôže vyvrátiť skutočnosť, že napadnuté nariadenie nestanovuje vyčerpávajúcim spôsobom všetky pravidlá uplatniteľné na európske družstvá, a že v určitých bodoch odkazuje na právo členského štátu, na ktorého území má európske družstvo svoje štatutárne sídlo, tento odkaz má totiž tak, ako to bolo zdôrazňované už vyššie, subsidiárny charakter.

46 Z vyššie uvedeného vyplýva, že článok 95 ES nemohol predstavovať vhodný právny základ pre prijatie napadnutého nariadenia, ktoré bolo právom prijaté na základe článku 308 ES.

47 Keďže jediný žalobný dôvod nie je dôvodný, musí byť zamietnutý.

O trovách

48 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Rada navrhla zaviazať Parlament na náhradu trov konania a Parlament nemal úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ho na náhradu trov konania. V súlade s článkom 69 ods. 4 uvedeného rokovacieho poriadku Španielske kráľovstvo, Spojené kráľovstvo a Komisia, vedľajší účastníci konania, znášajú svoje vlastné trovy konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Žaloba sa zamieta.**

2. **Európsky parlament je povinný nahradiť trovy konania.**

3. **Španielske kráľovstvo, Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska, ako aj Komisia Európskych spoločenstiev znášajú svoje vlastné trovy konania.**

Podpisy